

Nr 1.

Utlåtande i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

För den enligt § 42 mom. 2 riksdagsordningen lagutskott åliggande granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning ha båda kamrarna till lagutskott hänvisat justitieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna berättelse angående justitieombudsmansämbetets förvaltning under år 1950.

Första lagutskottet, som verkställt granskningen, har för ifrågavarande ändamål från justitieombudsmansexpeditionen mottagit dels de diarier, vilka år 1950 förts i nämnda expedition, dels protokoll över de av justitieombudsmannen under året verkställda inspektionerna, dels ock expeditionens registratur för samma år. Därjämte ha på särskild begäran handlingarna rörande vissa av justitieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet till handa.

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

I ämbetsberättelsen meddelas till en början, att justitieombudsmannen Folke Rudewall år 1950 begagnat sig av semester under tiden den 26 juni—den 25 juli samt att under nämnda tid justitieombudsmannens av riksdagen utsedde ställföreträdare lagmannen Alfred Bexelius förestått ämbetet.

Ämbetsberättelsen upptager härefter redogörelse för sådana mot tjänstemän för fel eller försummelse i tjänsten anställda åtal, vilka under året blivit slutligen avgjorda eller i någon instans prövade, ävensom för ett ärende, som föranlett åtgärd för disciplinär bestraffning.

Justitieombudsmannen redogör vidare i berättelsen för vissa andra ärenden, som ej föranlett åtal, och meddelar därvid, att han i likhet med vad tidigare skett under denna avdelning intagit redogörelse för allenast ett mindre antal under år 1950 behandlade ärenden.

I ämbetsberättelsen äro därefter intagna av justitieombudsmannen nedannämnda dagar under år 1950 till Konungen avlåtna framställningar, nämligen den 30 oktober angående ändrade bestämmelser för utfärdande av kungörelse i vissa fall rörande ansökan om lagfart å fång till fast egendom;

den 30 november angående åtgärder till säkerställande av att den, som genom myndighets försorg skall inställas till förhandling inför domstol, beredes nödig vila före rättsförhandlingen; samt

den 23 december angående upphävande av skyldigheten för fångvårdsanstalter m. fl. att avlämna fångförteckningar.

Såsom anmärkningar angående lagskipningen m. m. innehåller ämbetsberättelsen vidare redogörelse för utredning rörande beskaffenheten av arrestlokalerna i riket samt för iakttagelser rörande vissa missförhållanden vid verkställighet av straffarbete och fängelse i slutna anstalt.

Under 1950 har justitieombudsmannen inspekterat domstolar och andra myndigheter inom Stockholms, Älvsborgs, Värmlands, Gävleborgs och Jämtlands län. Därjämte har justitieombudsmannen förrättat inspektion av fångvårdsanstalterna å Långholmen och Härlanda.

I avseende å vad under inspektionerna förekommit hänvisas i ämbetsberättelsen till de därunder förda protokollen.

Över de under år 1950 handlagda klagomålen och anställda åtalen m. m. meddelas i berättelsen följande översikt:

»Antalet härstädes under år 1950 diariéförda ärenden har uppgått till 754.

Vid 1950 års början voro — fränsett ett antal balanserade ärenden av annan beskaffenhet — av förut inkomna klagomål eller eljest mot tjänstemän anhängiggjorda ärenden fortfarande under handläggning härstädes 68

Under år 1950 ha anhängiggjorts ärenden mot tjänstemän:

genom inkomna klagomål — däribland icke inberäknat ett antal anonyma skrifter, vilka icke diariéförts — ett antal av 589

samt på grund av anmärkningar, gjorda vid granskning av fångförteckningar eller vid ämbetsresa eller annorledes, ett antal av 122

Summa balanserade och inkomna ärenden mot tjänstemän 779

Av berörda 779 ärenden ha under år 1950:

1) såsom återkallade avskrivits 9

2) till annan myndighet överlämnats 9

3) efter vederbörandes hörande fått förfalla 303

4) efter annorledes verkställd utredning avskrivits 69

5) utan åtgärd avskrivits 187

6) till åtal hänvisats 6

7) föranlett annan åtgärd än åtal 135

8) föranlett framställning till Kungl. Maj:t 1
och äro vid 1950 års slut:

9) i avbidan på infordrad förklaring, påminnelsers avgivande eller annan utredning vilande 32

10) i avbidan på domstols eller myndighets beslut vilande 18

11) på prövning beroende 10

Summa 779

Under år 1950 har, såsom av ovanstående redogörelse framgår, i 6 ärenden beslutits anställande av åtal, nämligen

på grund av förd klagan i 2

av annan anledning i 4

Summa 6

För nedan angivna fel eller försummelser i tjänsten har förordnats om åtal mot:

- 1) stadsfiskal för felaktigt förfarande med avseende å meddelade straff-förelägganden (s. 35 o. f.);
- 2) stadsfiskal för olaga anhållande (s. 42 o. f.);
- 3) t. f. förste byråsekreterare för felaktig beräkning av strafftid;
- 4) landsfiskal för försummelse vid besvarandet av remisskrivelser m. m.;
- 5) poliskonstapel och extra poliskonstapel för felaktigt förfarande vid transport av alkoholist till alkoholistanstalt; samt
- 6) borgmästare för olaga hämtning av svarande i tvistemål.»

Berättelsen upptager vidare meddelande därom, att sedan början av senaste riksdag någon förklaring av lag, i den ordning § 20 regeringsformen bestämmer, icke blivit meddelad av Kungl. Maj:t.

Vid berättelsen äro såsom bilagor fogade en tabell och fyra förteckningar. Tabellen avser av 1950 års riksdag avlätna skrivelser m. m. i nummer-följd enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll. Förteckningarna upptaga *dels* av 1950 års riksdag till Konungen avlätna skrivelser jämte uppgifter om de åtgärder, som under år 1950 vidtagits i anledning av samma skrivelser, *dels* sådana i nyssberörda förteckning upptagna ärenden, som vid utgången av år 1950 ännu voro i sin helhet eller till någon del på Kungl. Maj:ts prövning beroende, *dels* ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från riksdagen före år 1950 men vid samma års början voro i sin helhet eller till någon del oavgjorda, jämte uppgift om den behandling dessa ärenden undergått under år 1950, *dels* ock ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1950 och vari under år 1950 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende, jämte kortfattad uppgift om ärendenas behandling.

Utskottet. I ämbetsberättelsen har justitieombudsmannen under avsnittet »Anmärkningar angående lagskipningen m. m.» bl. a. lämnat en redogörelse för iakttagelser rörande vissa missförhållanden vid verkställighet av straffarbete och fängelse i slutna anstalt, grundad på en undersökning som justitieombudsmannen låtit utföra. Undersökningen bygger på en sammanställning av de berättelser, som styresmännen för fångvårdsanstalterna avgivit till fångvårdsstyrelsen rörande verksamheten vid anstalterna under åren 1948 och 1949, samt på de iakttagelser som justitieombudsmannen gjort vid sina inspektioner. I ärendet ha därjämte inhämtats yttranden från styrelsen för Sveriges fångvårdsmanaförbund samt från fångvårdsstyrelsen.

Undersökningen giver vid handen, att beträffande de slutna anstalterna åtskilliga missförhållanden av allvarlig art råda inom den nuvarande fångvården. Utskottet har ansett sig böra i detta sammanhang fästa riksdagens uppmärksamhet på nödvändigheten av att åtgärder snarast vidtagas för att såvitt möjligt rätta till föreliggande missförhållanden.

I samma avdelning har vidare lämnats en redogörelse för arrestlokalernas beskaffenhet. Den utredning, på vilken justitieombudsmannens redogörelse är grundad, har bragt i dagen svåra missförhållanden på detta område. Till dessa spörsmål får utskottet anledning att senare återkomma.

I sitt vid fjolårets riksdag avgivna utlåtande i anledning av granskningen av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning framhöll utskottet, att det skulle vara av stort värde om justitieombudsmannen vid sin årliga ämbetsberättelse fögade ett sakregister över berättelsens innehåll, samt yttrade vidare, att därigenom erfarenheter kunde vinnas för bedömande av frågan huruvida ett sammanfattande register för ett större antal år borde uppläggas samt att årliga sakregister skulle underlätta arbetet på ett sammanfattande register.

Ämbetsberättelsen till årets riksdag har icke försetts med sakregister. Utskottet har under hand av justitieombudsmannen inhämtat, att det på grund av vissa omständigheter icke varit möjligt att upprätta register över ärendena i årets berättelse. Justitieombudsmannen har vidare framhållit, att det enligt hans mening vore lämpligare att utarbета fem- eller tioårsregister än att förse varje berättelse för sig med register, samt meddelat att han övervägde att redan nästa år utarbета ett dylikt samlingsregister. Utskottet vill i anslutning härtill uttala den förhoppningen, att det skall visa sig möjligt att framdeles förse ämbetsberättelserna med sakregister. Den av justitieombudsmannen påvisade utvägen med samlingsregister för ett antal år synes härvid erbjuda en tillfredsställande lösning.

Vid den granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, har icke någon anledning till anmärkning förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen anmäler.

Stockholm den 1 februari 1951.

På första lagutskottets vägnar:

VERNER HEDLUND.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Lodenius, Cassel, fru Sjöström-Bengtsson, herrar John Johansson och Englund;

från andra kammaren: herrar Hedlund i Östersund, Johansson i Norrfors, Johnsson i Stockholm, Landgren, Wirtén, Skoglund i Umeå, Jacobsson i Sala och fru Hellström.